

Verksamheten i Europeiska unionen under 2017

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 17 april 2018 att ge finansutskottet, försvarsutskottet, justitieutskottet, konstitutionsutskottet, kulturutskottet, trafikutskottet, utbildningsutskottet och EU-nämnden tillfälle att senast den 26 april 2018 yttra sig över skrivelse 2017/18:118 Verksamheten i Europeiska unionen under 2017 och två följdmotioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Utbildningsutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som berör utskottets beredningsområde och över motion 2017/18:4036 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 42 och 59–61.

Utskottet föreslår att utrikesutskottet avstyrker de nämnda motionsyrkandena och lägger skrivelsen till handlingarna i de berörda delarna.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Rymdfrågor

Skrivelsen

I skrivelsens avsnitt om den europeiska rymdpolitiken (s. 134) beskriver regeringen att kommissionen i oktober 2016 publicerade ett meddelande om en europeisk rymdstrategi (COM(2016) 705). Strategin handlar enligt regeringen om att ange en tydlig riktning och strategiska mål för EU på rymdområdet. Därtill antogs rådsslutsatser om strategin på konkurrenskraftsrådet i maj. I dessa välkomnas ambitionen att maximera nyttorna med rymdverksamheten för samhället och EU:s ekonomi, främja en global konkurrenskraftig och innovativ europeisk rymdsektor, underbygga Europas självständiga tillträde till rymden samt förstärka Europas roll som global aktör i rymden och främja internationellt samarbete. Sverige verkade särskilt för att framhålla vikten av en tydlig rollfördelning mellan EU och den Europeiska rymdorganisationen (Esa), säkerställa tillgången till rymddata för största samhällsnytta och att de redan igångsatta stora programmen Copernicus, Galileo och SST ska prioriteras. Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden om rådsslutsatserna ägde rum i maj 2017.

Regeringen anger även i skrivelsen att kommissionen publicerade en halvtidsöversyn av jordobservationsprogrammet Copernicus i oktober 2017. Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november 2017, och konkurrenskraftsrådet antog rådsslutsatser i december med anledning av halvtidsöversynen.

Motionen

I kommittémotion 2017/18:4036 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 42 anför motionärerna att Europeiska rymdorganisationen (Esa) ska förbli ett mellanstatligt samarbete. Motionärerna förklarar att de ser värdet i en utvecklad rymdverksamhet, men att de vänder sig mot ett införlivande av Esa i EU.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att flera viktiga processer ägde rum inom utbildnings-, forsknings- och rymdområdet under 2017, som regeringen beskriver i skrivelsen. Utskottet har aktivt följt utvecklingen och kommer att så göra även i fortsättningen.

När det gäller rymdfrågor vill utskottet understryka att rymdforskning och rymdverksamhet är av vital strategisk betydelse för samhället. Samhället är beroende av rymdtekniken inom en rad områden, t.ex. för navigation, logistik,

bankomattjänster, väderprognoser, telekommunikation samt miljö- och klimatövervakning. Forskningen om rymden kan vidga gränserna för våra befintliga kunskaper och väcka idéer som ger upphov till såväl naturvetenskaplig som humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning och teknisk utveckling med många potentiella tillämpningsområden, inte minst vad gäller miljön.

Utskottet kan vidare konstatera att Europas rymdsamarbete är ett delat ansvar mellan EU och Esa. Esa är en mellanstatlig internationell organisation med 22 medlemsländer, som till stor del överlappar med EU:s medlemsstater. Esas syfte är att främja vetenskapligt och teknologiskt rymdsamarbete i Europa genom att utarbeta och genomföra en långsiktig europeisk rymdpolitik, ta fram europeiska program, samordna medlemsländernas rymdprogram och utarbeta en industripolicy. Utskottet vill särskilt peka på att det sjunde rymdrådet, som består av EU:s och Esas rymdministrar, antog en resolution i samband med konkurrenskraftsrådets möte i november 2010 som ytterligare preciserade viktiga frågor i Europas arbete med att utveckla den europeiska rymdverksamheten. Bland annat uppmanades EU och Esa att tillsammans utveckla en övergripande rymdstrategi. Utskottet vill därtill poängtera att vid konkurrenskraftsrådet i maj 2017 verkade Sverige särskilt för att framhålla vikten av en tydlig rollfördelning mellan EU och Esa.

Vidare noterar utskottet att det i kommissionens meddelande om en rymdstrategi för Europa (COM(2016) 705) framgår att ett gott samarbete mellan EU och Esa är en av hörnstenarna för framgång med strategins genomförande, men att det också kommer att vara viktigt med samarbete med andra relevanta aktörer utöver medlemsstaterna, t.ex. den europeiska vädersatellitorganisationen (Eumetsat), industrin, forskare och användare. Utskottet har granskat kommissionens meddelande om en rymdstrategi för Europa och i efterföljande utlåtande välkomnat kommissionens rymdstrategi (utl. 2016/17:UbU13). Utskottet pekade även bl.a. på att det är av stor vikt att samarbetet mellan EU och Esa blir effektivt i framtiden trots olikheter i finansiering och hur de båda organisationerna arbetar. Utskottet ansåg även att det måste finnas ett europeiskt samarbete för att Europa ska bevara sin ledande ställning på rymdområdet, öka sin närvaro på de internationella rymdmarknaderna och utnyttja rymdsektorns fördelar och möjligheter.

Mot bakgrund av det ovanstående vidhåller utskottet att det är av stor betydelse att samarbetet mellan EU och Esa förblir effektivt i framtiden för att Europas länder ska kunna dra full nytta av verksamheter kopplade till rymden. Det är utskottets uppfattning att ett stärkt samarbete mellan EU och Esa kan ha en positiv betydelse för båda organisationernas utveckling och för resultatet av det gemensamma arbetet inom rymdområdet. Utskottet vill också poängtera att det inom ramen för den presenterade rymdstrategin för Europa inte finns några förslag om ett införlivande av Esa i EU och påminna om att regeringen senast vid konkurrenskraftsrådet i maj 2017 verkade för att framhålla vikten av en tydlig rollfördelning mellan EU och Esa. Vidare noterar utskottet att yrkandet om att Esa ska förbli ett mellanstatligt samarbete har behandlats

tidigare i samband med skrivelse 2016/17:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2016, och ser i ljust av det som anförts ovan ingen anledning att ändra sin bedömning. Utskottet föreslår därför att utrikesutskottet avstyrker motion 2017/18:4036 yrkande 42.

Utbildningsfrågor

Skrivelsen

I skrivelsens avsnitt om utbildningsfrågor lyfter regeringen fram flera olika händelser inom ramen för EU-samarbetet under 2017 (s. 157–159). Regeringen beskriver bl.a. hur rådet för utbildning, ungdom, kultur och idrott (UUKI) i februari 2017 antog rådsslutsatser med utgångspunkten att bl.a. följa upp Parisdeklarationen om främjande av aktivt medborgarskap och gemensamma demokratiska värderingar, tolerans och icke-diskriminering. Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i februari.

Regeringen anger vidare att en reviderad rekommendation om den europeiska referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande antogs vid UUKI-rådet i maj. Syftet med den europeiska referensramen är att göra kvalifikationer tydligare och lättare att jämföra inom EU. Den reviderade rekommendationen innebär bl.a. att principerna för kvalitetssäkring nu omfattar samtliga kvalifikationer som ingår i referensramen, och att möjligheterna att jämföra tredjeländers nationella och regionala referensramar för kvalifikationer med den europeiska referensramen ska utredas. Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

I skrivelsen framgår att kommissionen i juni 2017 presenterade ett meddelande om utveckling av skola och utbildning av hög kvalitet för en bra start i livet. De efterföljande rådsslutsatser som antogs vid UUKI-rådet i november utgår från tre prioriterade områden: att medlemsstaterna bör arbeta för att utveckla skolor av hög kvalitet som är mer inkluderande, att medlemsstaterna bör stödja lärare och skolledare och att medlemsstaterna bör arbeta för att skolsystemen ska bli mer ändamålsenliga, rättvisa och effektiva. Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

Vidare lyfter regeringen fram att UUKI-rådet antog rådsslutsatser om en ny EU-agenda för högre utbildning i november 2017. Den nya agendan, som tagits fram efter breda konsultationer med berörda parter, identifierar fyra prioriterade områden:

- 1) Kunskaper och färdigheter som behövs både för att lyckas i arbetslivet och för att möta de krav som ställs på ansvarsfulla samhällsmedborgare;

- 2) Möjliggöra ett brett deltagande i högre utbildning och ett livslångt lärande inklusive pedagogiskt nytänkande;
- 3) Utveckla den högre utbildningens roll i innovation och regional utveckling;
- 4) Vikten av uthållig finansiering och effektiv styrning inom universitet och högskola.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

Regeringen beskriver därtill hur kommissionen i sitt meddelande En ny kompetensagenda för Europa från juni 2016 annonserade ökat fokus på data för att analysera behov och användning av kompetens i syfte att stödja utexaminerades utbildningsval och övergång till arbetsmarknaden. Kommissionen följde upp meddelandet med ett antal initiativ, däribland förslag till en rådsrekommendation om uppföljning av utexaminerade. Rekommendationen, som antogs på UUKI-rådet i november, innehåller förslag om att medlemsstaterna ska öka tillgången på data om utexaminerades etablering på arbetsmarknaden, inrätta system för uppföljning av examinerade och delta i ett nytt expertnätverk. En pilotstudie ska genomföras vars resultat sedan ska ligga till grund för ett eventuellt inrättande av ett uppföljningssystem på europeisk nivå. Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

Regeringen lyfter också fram kommissionens meddelande om stärkt europeisk identitet genom utbildning och kultur, som publicerades i november. I meddelandet presenteras en vision om ett europeiskt område för utbildning med utgångspunkt i den nya kompetensagendan för Europa och EU:s ungdomsinitiativ. Kommissionen vill med meddelandet peka på hur utbildning och kultur kan bidra till att hjälpa fler människor att hitta bra jobb, bättre svara mot kompetensbehoven på arbetsmarknaden, stärka EU:s förmåga att dra nytta av de stora förändringar som drivs fram av teknikrevolutionen och globaliseringen och stärka ett socialt rättvisare EU. Även om EU:s befogenheter inom utbildning och kultur inte tillåter harmonisering av medlemsstaternas lagar vill kommissionen peka på samarbetsåtgärder som bidrar till ökad rörlighet, ömsesidigt erkännande, utbyte av bästa praxis och förtroende. Till 2025 vill kommissionen förverkliga en vision där utbildning, studier och forskning inte hindras av gränser.

Motionen

I kommittémotion 2017/18:4036 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 59 föreslår motionärerna att Europa 2020-strategin inte ska innehålla förslag på lösningar på problem eller utmaningar som är bäst lämpade att lösa på nationell nivå. Motionärerna menar att det europeiska strategiska ramverket Utbildning 2020 innehåller en del bra förslag, men de anser samtidigt att vilka åtgärder och vilka prioriteringar ett enskilt land bäst behöver för att ha en

framgångsrik utbildningspolitik är något som det enskilda landet avgör bäst självt.

I yrkande 60 framför motionärerna att regeringen ska verka för att lägga ned Erasmus+-samarbetet. Motionärerna anser bl.a. att Erasmus+ budget utgör en mycket stor kostnad och att programmet innehåller ett antal förslag, om bl.a. samverkan mellan lärosäten, som kan lösas bättre på nationell nivå.

Därutöver föreslår motionärerna i yrkande 61 att EU ska låta utbildningsfrågor vara en nationell angelägenhet. Motionärerna framhåller att kommissionens meddelande om en ny kompetensagenda för Europa är ett omfattande dokument som innehåller både bra och mindre bra förslag. Motionärerna ställer sig bl.a. skeptiska till vissa av förslagen i kompetensagendan och förklarar att många av de skolpolitiska delarna i kompetensagendan utgår från en europeisk lägstanivå, vilket gör att Sverige inte kan ha så stor nytta av dessa delar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att utbildningsfrågor enligt artikel 6 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) är en nationell kompetens, men att unionen har befogenheter att vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder. EU:s insatser inom utbildningsområdet får enligt artikel 2.5 i EUF-fördraget inte innebära harmonisering av medlemsstaternas bestämmelser i lagar och andra författningar. Vidare sker EU-samarbetet på utbildningsområdet till stor del genom den s.k. öppna samordningsmetoden, som är en typ av mellanstatligt beslutsfattande som inte leder till bindande EU-lagstiftning. Metoden kräver inte att EU-länderna för in nya eller ändrar befintliga lagar, utan bygger istället på riktmärken och mellanstatlig utvärdering.

När det gäller Europa 2020-strategin och Utbildning 2020 kan utskottet konstatera att dessa är två nära sammanbundna men separata instrument. Europa 2020-strategin är EU:s breda tillväxtstrategi fram till 2020, som bl.a. innehåller övergripande mål för sysselsättning, utbildning, forskning och innovation, social sammanhållning, energi och klimat. Utbildning 2020 är EU:s strategiska ramverk för europeiskt utbildningssamarbete, som bl.a. består av fyra strategiska mål och sju riktmärken, som ska vara vägledande för uppföljningen av arbetet. Två av de sju riktmärkena för Utbildning 2020 är även mål inom Europa 2020-strategin. Med det i åtanke vill utskottet framhålla att Europa 2020-strategin och Utbildning 2020 är värdefulla instrument för det europeiska samarbetet inom bl.a. utbildningsfrågor. Utskottet anser att instrumenten är ändamålsenliga och svarar väl gentemot de gemensamma utmaningar som EU:s medlemsstater står inför när det gäller utbildningsfrågor – inte minst genom möjligheten för medlemsstaterna att utbyta erfarenheter och dra lärdom av varandra. Som utskottet förstår yrkandet om Europa 2020-strategin och Utbildning 2020 handlar det huvudsakligen om genomförandet av Utbildning 2020. Utskottet vill därför uppmärksamma att i

rådsslutsatserna om att inrätta Utbildning 2020 (rådets slutsatser av den 12 maj 2009, 2009/C 119/02) enades EU:s utbildningsministrar om ett antal principer om hur Utbildning 2020 ska genomföras. Utbildningsministrarna kom bl.a. överens om att Utbildning 2020 ska genomföras med ett effektivt utnyttjande av den öppna samordningsmetoden, som beskrivits kortfattat ovan, med fullständig respekt för medlemsstaternas ansvar för sina utbildningssystem och enligt det europeiska utbildningssamarbetets frivilliga karaktär.

När det gäller yrkandet om att verka för att lägga ned Erasmus+ vill utskottet betona vikten av internationella utbyten inom utbildningsområdet. Det är utskottets uppfattning att olika former av gränsöverskridande utbildning har ett stort mervärde både för den enskilda deltagaren och för samhället i stort. Det är därför av stor vikt att utveckla och ta till vara möjligheterna för elever, studenter, forskare och andra berörda att förlägga delar av sin utbildning utomlands, menar utskottet. Med det i åtanke anser utskottet att Erasmus+ spelar en nyckelroll. Utskottet vill i sammanhanget även poängtera att den halvtidsöversyn av Erasmus+ (COM(2018) 50) som presenterades i januari 2018 visar att programmet värderas högt av både berörda parter och allmänheten, samt att programmet är effektivt och relevant och på knappt tre år möjliggjort för över 1,8 miljoner personer att delta i olika utbyten och för över 240 000 organisationer att delta i olika samarbetsprojekt. Utskottet noterar därtill att över 24 100 svenskar studerade utomlands under läsåret 2016/17. Av de utresande studenterna åkte 7 100 studenter inom ramen för någon form av utbytesprogram, varav över 3 000 åkte inom ramen för ett EU-program (Universitetskanslersämbetet och Statistiska centralbyrån, Statistiska meddelanden UF 20 SM 1703).

Angående kompetensagendan för Europa konstaterar utskottet att kommissionen i juni 2016 presenterade sitt meddelande om en ny kompetensagenda för Europa (COM(2016) 381). Av meddelandet framgår att målet är ett gemensamt engagemang och en delad vision om kompetens som nyckeln till hållbara arbetstillfällen, tillväxt och konkurrenskraft. I meddelandet presenterar kommissionen sammanlagt tio planerade initiativ inom tre olika områden för att stärka kompetensbasen inom Europa. Initiativen har olika utformning, från informations- och erfarenhetsutbyten till rättsakter inom utbildningsområdet (rekommendationer och beslut). När det gäller genomförandet av agendan framhåller kommissionen i meddelandet att det är medlemsstaterna som bestämmer om undervisningens innehåll och utbildningssystemens organisation, men kommissionen anser samtidigt att det krävs en gemensam satsning för att uppnå ändamålsenliga och hållbara resultat.

Utskottet har tidigare granskat kommissionens meddelande om en ny kompetensagenda för Europa och justerade sitt utlåtande den 18 oktober 2016 (utl. 2016/17:UbU7). I utlåtandet anförde utskottet bl.a. att det är positivt att kommissionen fokuserar på att stärka kompetensbasen i Europa genom samarbete, eftersom tillgången på rätt utbildad arbetskraft är avgörande för tillväxt och sysselsättning. Utskottet anförde vidare att samarbetet mellan

medlemsstaterna är viktigt och att det är angeläget med erfarenhets- och informationsutbyten på utbildningsområdet. Samtidigt underströk utskottet att utbildning är en nationell kompetens och att kommissionens roll på området är att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och vid behov stödja och komplettera deras arbete. Utskottet ville därför betona att de åtgärder som föreslås i agendan måste utgå från medlemsstaternas frivilliga medverkan.

Utskottet noterar även att yrkanden om Utbildning 2020 och Europa 2020-strategin, Erasmus+ och om att EU ska låta utbildningsfrågor vara en nationell angelägenhet har behandlats tidigare i samband med skrivelse 2016/17:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2016. Sammantaget med vad som anförts ovan ser utskottet inga skäl att vidta några åtgärder eller ändra sin bedömning från föregående år med anledning av yrkandena om utbildningsfrågor. Utskottet föreslår därför att utrikesutskottet avstyrker motion 2017/18:4036 (SD) yrkandena 59–61.

Stockholm den 26 april 2018

På utbildningsutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Håkan Bergman (S), Elisabet Knutsson (MP), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvist (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD), Roza Güclü Hedin (S), Ida Drougge (M), Fredrik Christensson (C) och Hanif Bali (M).

Avvikande mening

Verksamheten i Europeiska unionen 2017 (SD)

Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD) anför:

Vi vill inledningsvis framhålla att vi ser värdet i en utvecklad rymdverksamhet. I dagsläget är samhället beroende av satelliter för stora delar av informationsspridningen i världen, för forskningen om såväl rymden som jorden och för övervakning av både klimat, natur och gränser. Vi anser dock att den europeiska rymdsatsningen även i fortsättningen bör drivas som ett mellanstatligt samarbete och vänder oss mot ett införlivande av Europeiska rymdorganisationen (Esa) i EU.

Vi vill vidare anförda att utbildning och forskning är en del av uppföljningen av Europa 2020-strategin. Vi anser även att Utbildning 2020-strategin innehåller en del bra förslag, men vi anser dock att vilka åtgärder och vilka prioriteringar ett enskilt land bäst behöver för att ha en framgångsrik utbildningspolitik är något som det enskilda landet avgör bäst självt. Vi är inte emot samarbeten mellan länder – tvärtom – men vi anser att det inte ska ske på ett överstatligt plan utan genom bilaterala avtal.

Vi vill därtill framföra att Erasmus+ används som finansieringsverktyg för bl.a. kommissionens förslag om en ny kompetensagenda för Europa. Den totala budgeten för Erasmus+ programperiod (2014–2020) är 14,7 miljarder euro. Vi anser att detta är en mycket stor kostnad. Erasmus+ innehåller enligt vår mening ett antal åtgärder som bäst genomförs på nationell nivå. Vi tycker t.ex. att samverkan mellan olika lärosäten bäst sker direkt mellan lärosätena. Vi anser därför att Erasmus+-samarbetet bör läggas ned.

Vi anser även att kommissionens meddelande om en ny kompetensagenda för Europa är ett omfattande dokument som enligt vår mening innehåller såväl bra som mindre bra förslag. Vi ställer oss skeptiska till förslagen om flexibla läroplaner. Vi ställer oss också frågande till delen som handlar om evidensbaserade politiska beslut – en del där detaljstyrningen gått för långt enligt vår mening. Vi anser också att många skolpolitiska delar i kompetensagendan utgår från en europeisk lägstanivå, vilket gör att Sverige inte har så mycket att hämta i dessa delar.